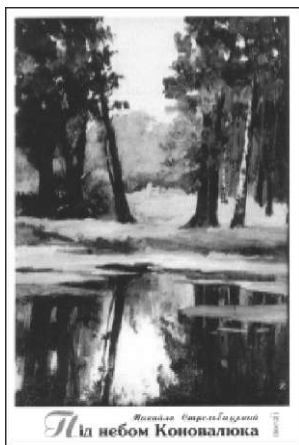

СЬОГОДНІ НА подіумі

ОЧЕВИДЦЕВІ СЬОГОДНІШНЬОГО ПОСТМОДЕРНУ ДО «СИНКРЕТИЧНОГО ТЕАТРУ МІНІАТЮР» ЗАПРОШЕННЯ НА ПЕРФОРМАНС

*М. Стрельбицький. Під небом Коновалюка: Поезії. —
Вінниця: Універсум-Вінниця, 2000. — 138 с.*

Почну з оад-видного: переді мною книга в м'якій обкладинці з пейзажем у свіжо-зеленавих тонах. Коли їх яскравість вгамовується, стаючи майже звичною, прийнятною, з'являється можливість перевести погляд, читаю, що це збірка поезій, роженних «під небом Коновалюка», - тим небом, яке щойно досягло аж дна очей, разом з листям, водами, травами, височінню... Що, власне, дивного чи хоч би нового? Поет дає життя невидимому, маляр осягнуто перетворює на видиме, оче-видне. Один приносить довіру до слова, інший — вміння бачити очима. Так в мистецтві визначено їх ролі, розписано партії, розподілено інвентар, вказано позиції. Одному — драматизм, іншому — етюдність. Та традиційність сьогодні — діло важке й, головне, малокорисне. Художньо орієнтована свідомість перенасичена авторитетними теоріями та стомлена від безкінечних апеляцій до естетичних аксіом. І дійсно, сучасний читає апріорно, вже з порога читальні, обтяжений уявленнями про ліричне як тип художньої творчості, тупцятиметься, увійшовши з того порога, губитиметься в здогадках та відмітатиме сподівання перед явленим.

Поезії М. Стрельбицького, й сумніву нема, пейзажно-портретна лірика, та літературознавча рефлексія не дає й шансу на легкий (проторений) шлях читання: пейзаж-портрет той, що в книзі «Під небом Коновалюка», є духовним чи природним, етюдним чи драматичним, ліричним чи натурним? Читацьке «я» на поміч зве глядацьке «я», помічаючи поряд з зациклованими ліричними поезіями репродукції картин живопису. Ілюстрована книга поезій, — шепоче розчарована читацька уява (що ще є під мистецьким небом

більш звично-традиційного!). Та жоден з відомих їй варіантів ілюстрування не збувається: від загальноописового до вибірково-фрагментарного. Це видання прокоментованих поетом полотен живописця — підказують перед- та післямова, анотація: поезії-перевіршування образного змісту та структури конкретних картин (їх заголовки співпадають з назвами полотен), вірші-медитації до конкретних творів та в душі коновалюкової манери і творчої філософії, вірші-біографії внутрішнього світу маляра-творця. Ці пояснювальні коментарі беруться до уваги не відразу й залишаються, як зазвичай, десь на периферії сприймаючої свідомості, бо в центрі завше опиняється книга — саме вона в її конкретності, з плоттю (видимим) та кров'ю (потаєним). І знову ця насичена інформацією свідомість торочить: книга — це обкладинка, друк, колір паперу, характер ілюстрування, розташування коментарів, творів, додаткових елементів тощо. Про що це?

Пам'ятаю достеменно, без часово-просторових та вікових втрат, своє дитяче рецепіювання мистецтвотворення (кінофільму, книги, спектаклю, ін.): майже третину часу всі духовно-тілесні сили спрямовані на запам'ятовування наочно зафіксованого у перспективі «до нюансів», щоб потім, коли туман відчуження-нерозуміння розсіється і лінії дотиків-перетинів планів, ракурсів, подій, речей вирізняться, скласти-розташувати деталі так, щоб точно-таки зустрітися з художнім цілим. В умовах ні з чим не зрівняного лавиноподібного зростання книжкової продукції, під шквалом мільйонів тиражів, тиском не-, мало- та занадто доброякісних видань, коли «горизонт очікування» читача щодо можливостей книги не лишається сталим (нетронутим, незмішеним), увага до збірки поезій М. Стрельбицького «Під небом Коновалюка» цілком виправдана й очевидна з огляду на її художню цінність, але ще й своєчасність.

Чи то література дійшла своїх меж, торкнулася краю можливостей, чи то синтетичні види мистецтв (кіно, театр, телебачення, ін.), зваживши обставини, перейшли до відкритого наступу, але визначеність фактів красномовніша за розмірковування: в сучасному мистецтві відбувається щось на кшталт ревізії, перепису, інвентаризації. Чи не кінець царюванню семи традиційних мистецьких муз?!

Обстоювана нині думка, що епоха постмодерну кладе край будь-яким обмеженням, заборонам, визначеностям, заводить художні пошуки на не-освоєні території, породжуючи явища «візуалізації поезії» та «поетизації живопису». Результат? Книга з ілюстраціями, як і альбом з коментарями поступається місцем іншому типові видання, здатному зафіксувати перформативне творіння з візуальними та вербальними ознаками, на зразок того, що переді мною. Стоять поряд слово і фарба, звук і лінія, інтонація й колорит, саме стоять поряд, а не просто подаються разом. Стоять не тому, що одного замало, недостатньо, не тому, що один іншого доповнює...

Тиша натхнення аж дзвенить з кожного рядка разом з подивом від запашності слова. Віршацький інтер'єр М. Стрельбицького — «робоча точка»,

Очевидцєві сьгоднішнього постмодерну запрошення на перформанс

не палаюча кузня, де з горня відливається печатка рими, але дзвінкоголосний простір учнів пензля, змішувальників яскравих, справжніх, невисохлих фарб. Природа — єдиний натурщик — бере занадто високу платню за свій відбиток на папері, пом'якшуючи навмисно контрасти, грайливо змиваючи обриси, на свій смак бентежачи та перемішуючи думки, та все ж шанобливо схиляючи свої принади перед пензлем-словом. Поезії занадто свіжі, аж щойно намальовані майстром, що заходився в своєму прагненні довершеності, ось вже наступної миті він тішитиметься з новонародженості рядків, називатиме це чи то природою в собі, чи то натхненням слова.

Та ось доходить кінця 10-й цикл, останнє зі звернених до коновалюкових полотен ліричних творинь, й розумієш, що картини й вірші — репліки взаємопояснюючого коментаря до народженої наспільно думки. Лінеарність розгортання книги підривається: щоразу (щомиті, щоплану) ми в точці альтернативи, в книжковій «аномалії», в ситуації необхідності вибору: читати далі чи звернутись до тексту-джерела, зміститися в площину полотна, помандрувати в топосі «іншого» (фарби) й знайти себе в «своєму» (слові). Перекодування (конгеніального!) зазнають наскрізні мотиви, символи, метафори, постають поряд унаочнені аналоги словесно явленого духовного досвіду про те, як «квітка в росте в міг», «сад уцвітає в небеса», «вічний наївняк предвічне боре зло», як світ тримають «жертovní, веломovní, неспростovní дерЕвадеревА», як журавлі колодязні, «вартівничі часть», мають відлітати, про те, що «душа твоя — сонячний зайчик з люстерка у Божій руці», про те, що «вітри про тебе дують, про тебе папороть цвіте», а «камінь каменя любить тисячу років», що жива вода омиває «мутні очеса», доводячи, «що не вмерло в тобі єство», а «світ бреде до тями».

Що це як не типово авангардно-постмодернова манера інтертекстування?! Та робиться вона можливою лише завдяки єдиному — тонкій палітурці м'якої обкладинки, що склала до цілого 138 сторінок білого заплямованого паперу, явивши «синтетичний театр мініатюр». І це не діалог двох співрозмовників — таке собі двомовне спілкування, — це орієнтованість одного виду мистецтва (в його чистому, не прикладному, не додатковому вигляді й розумінні) на інший, це потреба в усвідомленні себе через визначеність іншого. Здається, саме до цього «брєде» сучасне мистецтво.

І виявляється, що підсвідоме устремління всякого поета в будь-які часи до розуміння (перш ніж визнання) спрямоване на пошуки ідеального читача, точніше — абсолютного слухача (адже лірика — образно-чуттєве наближення до Абсолюту через слово), реалізується в сучасну епоху в обрєтінні цього самого реципієнта в митцеві-живописцеві. А хто ще зможе зрозуміти твій автопортрет в образі Катерини, як не той, хто побачив жіноче єство, його довірливість і біль у власному дзеркалі?... (Цикл 9-й).

Та й що казати, коли книга сама мовить, закінчуючись розділом «Нерозкрадений Коновалюк, або Третій розспів Поділля», есеєм про художника,

зрефлексованим монологом поета до (про) свого читача чи, пак, слухача, а може — глядача... Лише примружиш внутрішнє око — поезії заграють відблсками, замиготять.

Вірші, як паліндром враженості, здатні і захоплювати, і відтворювати, і породжувати справдешнє, бо між зациклованих аркушів під небом коновалюковим (взором, покровом, духовним орієнтиром)

До Атлантиди
Паперовим (!) човником
Знов хтось рушає...

Вагання — марнотратні...

Олена ІВАНОВА